

משמרת הטהרה

שאלות ותשובות בעניני סדר טהרות בחיי המעשה לכשיבנה בית המקדש במהרה בימינו

גליון 64 סוכות תשפ"ז

דבר העורך

"ושם נעלה ונראה ונשתחוה לפניך בשלש פעמי רגלינו..."

זה הולך לקרות. בעזרת ה' בקרוב. "קול צופיך ישאו קול יחדיו ירננו כי עין בעין יראו בשוב ה' ציון".

אבל אנחנו מצידנו צריכים להיות מוכנים לרגע הגורלי הזה. לדעת איך נכנסים לבית המקדש, מה הם ההלכות הנחוצות לדעת באכילת בשר הקרבנות, על מה צריך להקפיד וממה צריך להזהר.

פרטי ההלכות רבים הם, אמנם לא עליך המלאכה לגמור, אך אין אתה בן חורין ליפטר הימנה.

נקבל על עצמינו להתכונן בלימוד הלכות המקדש והטהרה, וכפי שאמר הח"ח שההכנה הראויה לקבל פני מלך ממ"ה הוא בדיעת תורתו ובפרט בהלכות הנצרכות לבית המקדש, "וכאשר יראה השם יתברך שאנו מצדנו עושים כל השתדלות מה שבידינו לעבודת בית אלוהינו בודאי ימהר ויחיש הגאולה ויבנה לנו את ביתו ויזכינו לראות כהנים בעבודתם וכו' במהרה בימינו אמן".

בגליון זה מופיע מידי שבוע משנה מסדר טהרות עם פירוש בהיר ומאיר עיניים הנותן ידיעה רחבה במושגים העמוקים של סדר טהרות, בשילוב שאלות מחיי המעשה הממחישות את המושגים הנלמדים במשנה. ואם לא עכשיו אימתי??

בברכת מועדים לשמחה
משמרת הטהרה

הסוכה המרווחת של משפחת גרשוני היתה מוקד משיכה לרבים מעולי הרגל. מקומה האסטרטגי סמוך לבית המקדש והיותה רחבת ידיים משכו אליה המוני יהודים שחפשו מקום נוח לסעוד. בעלי הסוכה העמידו את הסוכה לרשות המבקרים הרבים, ואכן בכל שעות היום הסוכה שקקה חיים. ריח הצלי של קרבנות השלמים והחגיגה השתלב עם ריח הככרות הטריים של לחמי התודה.

משולחן אחד בקעו קולות רמים של משא ומתן בהלכות החג בין צורבים שרק זה עתה עשו היכרות ביניהם, ומשלחן אחר הזדמרו בהתרגשות פסוקי הודיה והלל "נדרי לה' אשלם.. בחצרות בית ה' בתוככי ירושלים".

האווירה היתה מיוחדת במינה. שמחה, התרגשות, ודביקות משמשות יחד. "ואני קרבת אלוקים לי טוב..."

בעלי הסוכה שמחו על הזכות המיוחדת שהתגלגלה לפתחם לארח את עולי הרגל והשתדלו לדאוג לכל צרכיהם. הם בנו במיוחד מקוה קטנה בפינת הסוכה כדי שאוכלי בשר הקרבנות יוכלו לטבול את ידיהם סמוך ותיכף לאכילת בשר הקודש.

כמו כן דאגו לקשט את הסוכה בקישוטים נאים, אשכולות ענבים, רימונים ושאר פירות שנשתבחה בהם ארץ ישראל.

אך באחד הימים צדה עינו החדה של אחד האורחים משהו חשוד על הרמון התלוי סמוך לסכך. הוא הזעיק את בעל הבית ולאחר בדיקה התברר שעל הסכך מונחת לטאה מתה. לא פחות ולא יותר מאשר "שרץ"

שמטמא מן התורה. רק חסר היה שהלטאה תפול לתוך הסוכה בין הסועדים בקדושה ובטהרה...

בעל הבית הביא מיד סולם, ובזהירות מירבית כשהוא עטוף בכפפות פלסטיק שאינם מקבלות טומאה הוציא את השרץ הטמא מהסוכה. ורק אחר שהשרץ הושלך למקום "בטוח" שלא יגרום מכשול נפנה לברר האם השרץ כבר הספיק לחולל נזק בשמירת הטהרה. אך לשמחתו מכיון שהלטאה היתה מונחת על הסכך שאינו מקבל טומאה, ממילא הסוכה נשארה בטהרה. אך הוא הסתפק האם הרימון נטמא, מכיון שזנב הלטאה נגע רק בחלק מקליפת הרימון, האם אכן קליפת הרימון מטמאה כמו הרימון בעצמה ואיזה חלק ממנה מקבל טומאה.

קליפת הרימון והמסק שבראשו מקבלות טומאה אוכלים

תשובה. קליפת הרמון מקבלת טומאה מדין שומר כיון שהיא מגינה על הפרי. אמנם לגבי הכתר שראש הרמון הקרוי בלשון המשנה "מסק" על שם צורתו, נחלקו במשנה עוקצין פ"ב מ"ג האם מקבלת טומאה, והלכה כחכמים שנחשבת כחלק מקליפת הרימון ומקבלת טומאה.

אמנם יש חלק נוסף הנמצא בתוך הכתר והוא שערות דקות הנמצאות בין עלי הכתר הנקראים בלשון המשנה "נץ", ומכיון שאינם מסייעים לשמור על גוף הפרי אינם נחשבים שומר ואינם מקבלים טומאה.

משנת הפירה

נערך ע"פ ספר מחנה אברהם על משניות סדר טהרות
מאת הר"ר ר' אברהם יוסף פינגר שליט"א

עוקצין פ"ב מ"ג

במשנה.

והנראה לומר, שזה היה פשוט לרמב"ם שהחלק שנימוק הוא לא אוכל, והוא לא יכול להצטרף לאוכל, להיות כמהו, רק הרמב"ם אומר, שאף שהחלק שנימוק לא יכול להצטרף לחלק הטוב, אולם היינו אומרים שאפילו שבדאי אין כאן צירוף, מ"מ שיהיה חיבור על כל פנים לחלק שנימוק אף שזה לא יתן את השיעור, ואע"פ שאין זה דין אוכל, מ"מ שיצטרף לשיעור, דיתכן לומר שכלפי השיעור מספיק חיבור כזה, אפילו שהוא כבר לא ראוי למאכל אדם, ועל זה אומר הרמב"ם דאינו חיבור, גם לצירוף שיעור לטמא, אבל אין שום צד שהוא יחשב כאוכל, וישמש כשומר.

אלא שהרמב"ם מוסיף עוד דין, שהקליפה אע"פ שהיא לא נימוקה היא גם לא יכולה לשמש כשומר, כיון שהחלק שתחתיה נימוק, א"כ במציאות זה לא שומר, כי הראיה שהחלק תחתיה נימוק, א"כ היא לא שומרת עליו, ומש"ה הקליפה לא נחשבת לשומר.

שלם מכאן, ומכאן, ונימוק
מן האמצע, אינו מצטרף.

הרא"ש מבאר, שהמשנה כאן מחדשת שאע"פ שהחלק הנימוק הוא באמצע, והחלק הטוב מקיף אותו מכל הצדדים, דהיה צד שבכה"ג זה יצטרף, קמ"ל דאינו מצטרף.

התפא"י והמשנ"א, מחדשים שגם שני חלקי הפרי שהחלק הנימוק מפריד ביניהם, לא מצטרפים, וכשני פירות חשיבי.

הפיטמא של רימון
מצטרפת.

בחלק העליון של הרימון יש כעין כתר, והחלק הפנימי שלו הוא הנקרא פיטמא,

והחלק הזה מצטרף כדין שומר, כיון שהוא שומר על פנים הפרי.

והנזן שלו, אינו מצטרף.

הנזן הם שערות שגדלים סביב הפיטמא, והם לא מצטרפים, ואע"פ שהם גם קצת שומרים, מ"מ כיון שהפיטמא היא השומר הפנימי, הולכים אחר שומר אחד, ולא על השומר של השומר.

רבי אליעזר אומר, אף המסרק טהור.

המסרק הוא החלק העליון בראש הרימון, שנראה כמסרק, דסובר ר"א שהוא טהור, כיון דאינו שומר, שהרי אם יחתוך את חלק המסרק לא יתגלה בשר הפרי, אולם ת"ק סובר, שמצטרף דנחשב כגוף הרימון.

לשאלות ניתן לפנות למחבר בטל: 0504106034

הרימון והאבטיח שנימוק מקצתו, אינו מצטרף. שלם מכאן ומכאן ונימוק מן האמצע, אינו מצטרף. הפטמא של רימון, מצטרפת. והנזן שלו אינו מצטרף, רבי אליעזר אומר, אף המסרק טהור.

הרימון והאבטיח שנימוק מקצתו, אינו מצטרף.

נימוק הכונה שהרקיב, וכתב הר"ש דאין חשוב אוכל מה שנימוק, אולם ברא"ש יש תוספת, וכתב וז"ל, שנימוק לא חשיב תו אוכל, וגם שומר לא הוי להצטרף עם האוכל.

ומבואר בר"ש, שהחלק של הרימון שנימוק לא יכול להצטרף לשיעור כביצה לטומאה ביחד אם החלק שלא נימוק, כיון שמה שנימוק לא חשיב אוכל, ופשוט שאם הוא לא אוכל שהוא לא יכול להצטרף לשיעור טומאת אוכלים, וברא"ש נוסף שאפילו בתור שומר לאוכל הוא לא יכול להצטרף.

וצ"ב, מדוע באמת החלק הנימוק לא יחשב כשומר, דבשלמא שהוא לא יצטרף בתור אוכל, מפני שהוא לא ראוי לאכילה, אולם מדוע שלא יצטרף כשומר, הרי לא לשומר לא בעינן ראוי לאכילה דוקא.

ואפשר לומר, דאף שבכל מקום שומר לא צריך להיות ראוי לאכילה, אלא עצם זה שהוא שומר זה סיבת הצירוף, מ"מ היכא שכבר היה אוכל ונפסד, שוב לא יכול לשמש כשומר, וביאור הדברים, דגדר השומר הוא, שהוא מחובר לפרי ושומר עליו זה עושה אותו לחלק ממנו, ולכן הוא מצטרף לקבלת טומאה, אולם דבר שהיה ראוי לאכילה ונפסד, לא שייך לומר שבוזה

שעכשיו הוא שומר הוא מצטרף לפרי, כיון שעכשיו הוא נפסד, דהרי הוא היה ממש פרי ונפסד, א"כ לא יתכן שהוא יהיה חלק מהפרי.

הרמב"ם בפרק ה' מטומאת אוכלין הכ"ב, כתב וז"ל, הרימון והאבטיח שנימוק מקצתו, אין הנשאר חיבור לאותו שנימוק, ואין הנשאר מהקליפה מצטרף, שהרי אין שמירתו מועלת כלום, וכי"ל.

והנה הרמב"ם משנה מלשון המשנה בתרתי, א. שבמשנה הלשון הוא אינו מצטרף, והרמב"ם כתב אינו חיבור, ב. לשון המשנה החלק שנימוק לא מצטרף לחלק הטוב שברימון, ואילו ברמב"ם משמע שאין הנשאר חיבור לאותו החלק שנימוק, ומשמע שמצד החלק הטוב הוא לא חיבור לחלק שנימוק, והדברים צ"ב, וכן צריך ביאור דברי הרמב"ם כלפי הקליפה שהיא לא מצטרפת להיות שומר, אע"פ שאין זה כתוב

